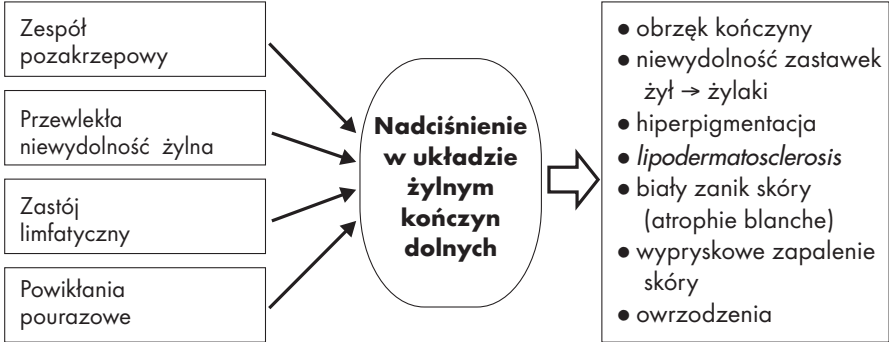

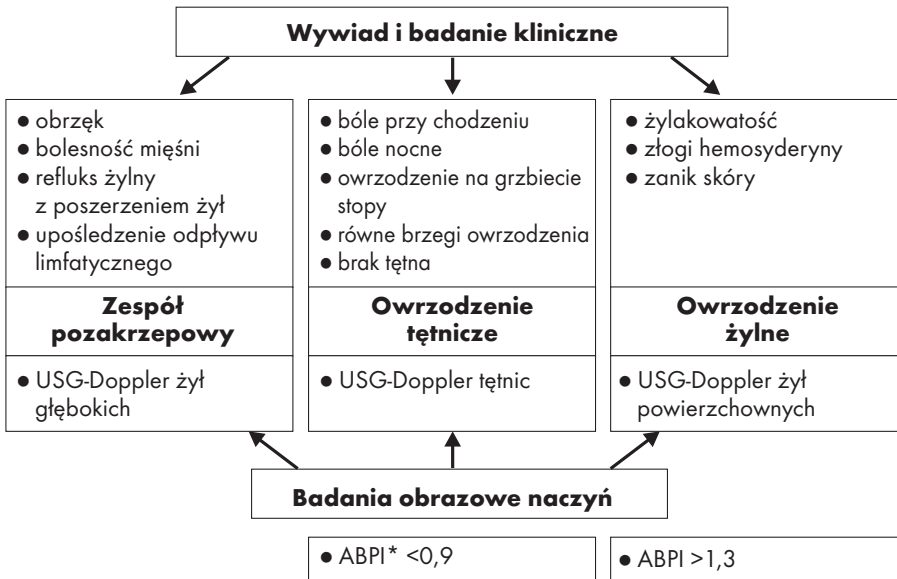
Definicja

Owrzodzenia żyłne podudzi powstają jako następstwo nadciśnienia w układzie żył powierzchownych kończyn dolnych w przebiegu przewlekłej niewydolności żyłnej. Rozwijają się w dolnej części podudzia, w okolicach kostek i na grzbiecie stopy.

Przyczyny powstawania owrzodzenia żyłnego

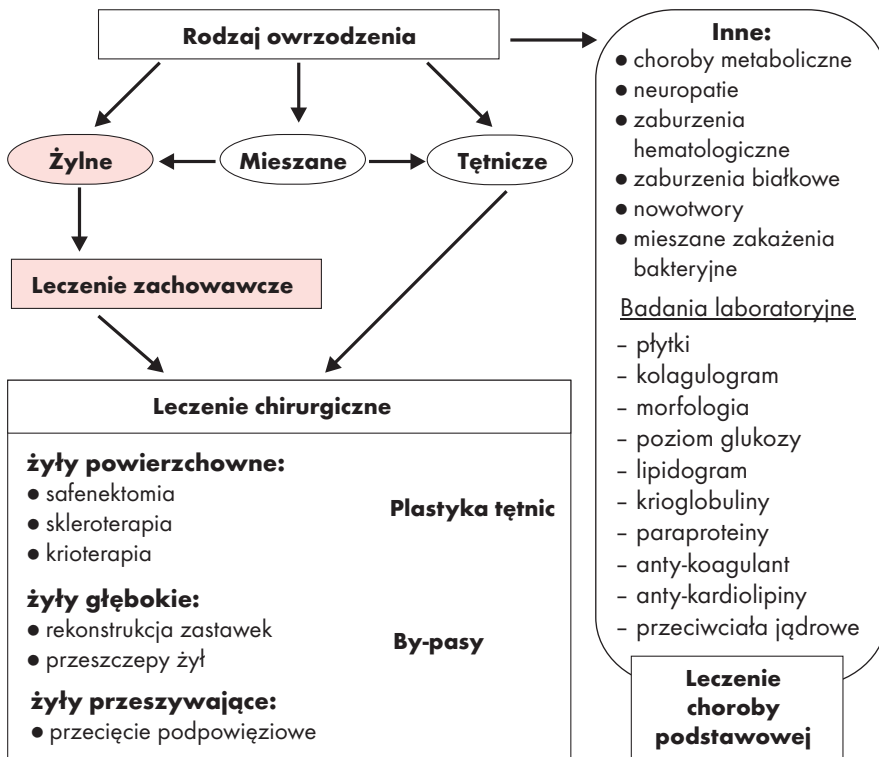

Diagnostyka różnicowa owrzodzenia podudzi

* ABPI (ang. *ankle – brachial pressure index*) = wskaźnik kostkowo-ramieniowy: stosunek wartości ciśnienia krwi pomiędzy tętnicami: piszczelową a ramieniową.

Postępowanie lecznicze

Leczenie zachowawcze owrzodzenia żylnego

Kompresjoterapia

- bandaże o stałej sile ucisku (jeśli ABPI >0,8)

Farmakologiczne

- leki działające na naczynia
- leki p/zakrzepowe
- antybiotyki ogólnie (J01C, J01F)
- leki p/zapalne (NLPZ)

Miejscowe

Opracowanie dna rany

Kontrola zakażenia rany

Opatrunki aktywne

Uwaga! Elementem postępowania leczniczego jest również utrzymywanie kończyny uniesionej powyżej poziomu prawego przedsionka serca.

Kompresjoterapia (terapia uciskowa)*

Kompresjoterapia jest podstawowym sposobem postępowania w leczeniu owrzodzeń żylnych (klasa A - dowody prawidłowo udokumentowane).

Rekomenduje się stosowanie:

- bandaży o małym stopniu rozciągliwości (< 70%),
klasy 2 ucisku (30-40 mmHg w okolicy stawu skokowego)

lub

- bandażowania kilkoma warstwami opasek o małej rozciągliwości.

Zaleca się stosowanie całodobowe, zakładanie - przez wyszkolony personel.

Przeciwwskazania: siniczy bolesny obrzęk kończyny (*phlegmasia cerulea dolens*), Zaawansowana miażdżycza tętnic kończyn dolnych, zakażenie rany, niewyrównana cukrzyca - I klasa ucisku pod kontrolą, zmiany zarostowe tętnic, stany zapalne skóry z wysiękiem i inne

Zastosowanie pończoch o dużym ucisku po wyleczeniu owrzodzenia zdaje się zmniejszać odsetek nawrotów owrzodzeń oraz zmniejszyć ryzyko powstania nowych owrzodzeń (klasa B - dowody przypuszczenie oparte o przesłanki naukowe).

*Compression therapy: International Consensus Document Guidelines according to scientific evidence (F. Vin, J.P. Benigni: International Angiology, 2004; 4: 317-345)

Leczenie farmakologiczne

- flawonoidy (C05C A)
  - diosmina,
  - okserutyna
  - trokserutyna

- pentoksyfilina (C04A D)

- heparyny
drobnocząsteczkowe (B01A B)
- acenokumarol (B01A A)

Leczenie miejscowe

Opracowanie dna rany

- Opracowanie mechaniczne:
  - irygacja solą fizjologiczną
  - usunięcie zanieczyszczeń (jąłowy gazik, pęseta, skalpel)
- Opracowanie enzymatyczne:
  - *Distreptaza* (D03A X)
  - *Fibrolan* (B06A A)
  - *Irxul Mono*
- Metoda autolityczna:
  - opatrunki aktywne i preparaty utrzymujące wilgotne środowisko dna rany (V20A)

Kontrola zakażenia rany

- Antyseptyki*:
  - preparaty srebra - azotan srebra (*Argentum nitricum*)
  - opatrunki aktywne nowej generacji ze srebrem jonowym (*Aquacel Ag*)
  - jodopowidon (D08A G), jeśli nie występują miejscowe reakcje nadwrażliwości lub uczulenie
  - dekstranometry (*Acudex*, *Debrisan*, *Jodosorb*)
  - antyseptyki nowej generacji, nie wykazujące działania cytotoksycznego - oktenidyna (*Octenisept*)
  - okłady odkażające (kwas borny, soda)
- Chemioterapeutyki:
  - sole srebrowe sulfonamidów (D06B A)
  - metronidazol (D06B X)
- Antybiotykoterapia ogólna** w przypadku zakażenia rany

* Stosuje się na powierzchnię rany w postaci roztworów; po osiągnięciu efektu biobójczego wypłukuje się ranę solą fizjologiczną.

** W zachowawczym leczeniu owrzodzeń żylnych nie stosuje się antybiotykoterapii miejscowej.

Opatrunki aktywne do pielęgnacji owrzodzeń żylnych

Cechy i funkcje opatrunków aktywnych

- Utrzymywanie odpowiedniego środowiska gojenia, tj.:
  - optymalnej wilgotności,
  - stałej temperatury (właściwości termoregulacyjne),
  - pH (odczyn lekko kwaśny → działanie bakteriostatyczne, pobudzenie migracji komórek fazy zapalnej i proliferacyjnej, optymalna aktywność enzymów proteolitycznych),
  - prawidłowej wymiany gazowej (optymalne wartości pO_2 i pCO_2).
- Bezpośrednie oddziaływanie na proces gojenia:
  - absorpcja wysięku intrakapilarnego,
  - ułatwianie autolitycznego oczyszczenia rany z tkanek martwiczych,
  - pobudzanie angiogenezy,
  - stymulacja proliferacji fibroblastów, keratynocytów i komórek ziarniny.
- Pełnienie funkcji ochronnych:
  - ochrona rany przed zabrudzeniem, podrażnieniem, uszkodzeniami mechanicznymi i wtórnym zakażeniem,
  - ochrona nowo powstającej tkanki w fazie tworzenia się ziarniny i epitelizacji,
  - ochrona skóry przed maceracją.
- Inne korzystne cechy odróżniające je od opatrunków zwykłych:
  - tworzenie bariery dla drobnoustrojów,
  - brak przywierania do rany (bezbolesna i bezurazowa zmiana opatrunku),
  - doskonałe utrzymywanie się w miejscu założenia,
  - zmniejszenie częstotliwości zmiany opatrunków,
  - brak efektów toksycznych i reakcji alergicznych.

Podział i charakterystyka opatrunków aktywnych

Chłonne (absorpcyjne)	
HYDROWŁÓKNA	Posiadają wysokie właściwości chłonne, pochłaniając i zatrzymując wysięk z rany. Sekwestrują bakterie wywołujące zakażenie rany. Gdy zawierają dodatkowo jony srebra, wykazują działanie bakteriobójcze.
ALGINIANY	Pochłaniają wysięk z rany. Tworzą wilgotne środowisko gojenia. Wzmacniają efekt hemostatyczny w ranach krwawiących.
ZŁOŻONE/MIESZANE	Mają strukturę włókien chłonnych - naturalnych lub syntetycznych. Są dostępne w postaci płytki jednowarstwowej (mieszane) lub wielowarstwowej (złożone). Ze względu na dobre właściwości chłonne są stosowane w fazie oczyszczania rany. Gdy zawierają dodatkowo warstwę węgla aktywowanego, wykazują właściwości oczyszczające i neutralizujące zapach z rany. Gdy zawierają dodatkowo srebro, kontrolują kolonizację i zmniejszają ryzyko zakażenia rany.
PIANKOWE	Posiadają dobre właściwości chłonne. Zapewniają wilgotne środowisko gojenia.

Absorpcyjne i zatrzymujące wysięk

HYDROKOLOIDY w postaci płytki	Posiadają właściwości chłonne i zatrzymujące wydzielinę. Tworzą wilgotną powłokę stymulującą gojenie rany. Pobudzają autolityczne oczyszczanie rany. Stymulują migrację i podziały komórkowe w fazie ziarninowania i epitelizacji.
DEKSTRANOMERY (GRANULATY)	Posiadają dobre właściwości chłonne i oczyszczające ranę. Powodują uwodnienie martwych tkanek. Gdy zawierają dodatkowo składniki antyseptyczne, działają bakteriobójczo.

Zatrzymujące wysięk

PÓŁPRZEPUSZCZALNE (błony poliuretanowe)	Adhezyjne błony umożliwiające wymianę gazową. Zatrzymują znaczną ilość wilgoci w ranie. Stosowane jako wtórny opatrunek pokrywający - rzadko w leczeniu owrodzeń żylnych.
---	---

Dostarczające wodę

HYDROŻELE	Tworzą wilgotne środowisko gojenia. Uwadniają martwą tkankę. Ułatwiają proteolizę czarnej martwicy lub strupa. Rzadko stosowane w leczeniu owrodzeń żylnych.
HYDROKOLOIDY w postaci żelu	Tworzą wilgotne środowisko gojenia rany. Ułatwiają autolityczne rozpuszczenie martwicy i oczyszczanie rany. Rozpuszczają włóknik pokrywający dno starych i zaniedbanych owrodzeń.

OD WYDAWCY

Pragniemy skierować serdeczne słowa podziękowania dr n. med. **Marii T. Szewczyk** z Katedry i Kliniki Chirurgii Ogólnej Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszcy (Kierownik kliniki - prof. dr hab. med. Arkadiusz Jawień) za pomoc przy opracowaniu podziału opatrunków aktywnych oraz cenne fachowe uwagi.

Wybór opatrunku w zależności od stanu klinicznego owrzodzenia

	Charakterystyka rany	Cel leczniczy	Rodzaj opatrunku
FAZA ZAPALINA	MARTWICA SUCHA¹ „rana czarna”	<ul style="list-style-type: none"> • nawodnienie tkanki martwiczej • przyspieszenie autolizy • oczyszczenie rany 	<ul style="list-style-type: none"> • HYDROŻELE (Aqua-Gel, GranuGel, Hydrosorb, Nu-Gel, Purilon) • HYDROKOLOIDY (Comfeel, Granuflex, Granuflex Extra Thin, Hydrocoll, Medisorb H, Tegasarb) • Preparaty enzymatyczne (Distreptaza, Fibrolan, Iruxol mono)
	MARTWICA ROZPŁYWNA „rana żółta”	<ul style="list-style-type: none"> • oczyszczenie rany 	<ul style="list-style-type: none"> • DEKSTRANOMERY (Acudex, Debrisan, Jodasorb) • HYDROWŁÓKNA (Aquacel) • HYDROWŁÓKNA ze srebrem (Aquacel Ag) • Inne chłonne (Tender Wet) • MIESZANE/ZŁOŻONE <ul style="list-style-type: none"> - zawierające srebro (Atrauman Ag, Textus bioactiv) - z węglem aktywowanym (Kaltcarb, Liofoam C, Medisorb C) - węglowe zawierające srebro (Actisorb Plus) • PIANKI (Allewyn, Biatain, Combiderm, Lyofoam, PermaFoam, Tielle)
	SKOLONIZOWANA (z dużym wysiękiem)	<ul style="list-style-type: none"> • odprowadzenie nadmiaru wysięku 	<ul style="list-style-type: none"> • ALGINIANY (Fibracol, Kaltostat, Midisorb A, Sorbalgon, Tegagel) • DEKSTRANOMERY • HYDROWŁÓKNA • Inne chłonne • MIESZANE/ZŁOŻONE <ul style="list-style-type: none"> - z węglem aktywowanym - ze srebrem • PIANKI
	ZAKAŻONA (ze średnim wysiękiem) ²	<ul style="list-style-type: none"> • odprowadzenie nadmiaru wysięku • oczyszczenie rany 	<ul style="list-style-type: none"> • DEKSTRANOMERY • HYDROWŁÓKNA ze srebrem • MIESZANE/ZŁOŻONE <ul style="list-style-type: none"> - zawierające srebro - z węglem aktywowanym
	ZAKAŻONA (z nieprzyjemnym zapachem) ²	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja zapachu 	<ul style="list-style-type: none"> • PIERWOTNE ZŁOŻONE³ (Inadine)

	Charakterystyka rany	Cel leczniczy	Rodzaj opatrunku
FAZA PROLIFERACJI	ZIARNINUJĄCA (ze średnim wysiękiem) „rana czerwona”	<ul style="list-style-type: none"> • odprowadzenie nadmiaru wysięku • pobudzenie angiogenezy • kontrola ziarniny ((hipertroficzna ziarnina) 	<ul style="list-style-type: none"> • ALGINIANY (Fibracol, Kaltostat, Midisorb A, Sorbalgon, Tegagel) • HYDROWŁÓKNA (Aqualcel) • Inne chłonne (Tender Wet) • MIESZANE/ZŁOŻONE <ul style="list-style-type: none"> - zawierające kolagen (Promagran) - zawierające srebro (Atrauman Ag, Textus bioactiv) • PIANKI (Allelyn, Biatain, Combiderm, Lyofoam, PermaFoam, Tielle) • PIERWOTNE PROSTE³ (N/A Dressing)
	ZIARNINUJĄCA (z małym wysiękiem)	<ul style="list-style-type: none"> • ochrona ziarniny 	<ul style="list-style-type: none"> • HYDROKOLOIDY (Comfeel, Granuflex, Granuflex Extra Thin, Hydrocoll, Medisorb H, Tegasorb)
NASKÓRKOWANIE	TWORZENIE SIĘ NASKÓRKA „rany różowe”	<ul style="list-style-type: none"> • pobudzenie tworzenia się naskórka • ochrona tworzącego się naskórka 	<ul style="list-style-type: none"> • HYDROKOLOIDY w postaci płytki (Comfeel, Granuflex Extra Thin) • PÓŁPRZEPUSZCZALNE (Bioclusive, Comfeel Plus Przezroczysty, Medisorb F, Tegaderm)

¹ W owrodzeniach pochodzenia żylnego występuje bardzo rzadko.

² Dodatkowo - jako opatrunek wtórny - płytka nie powodująca okluzji.

³ Opatrunki PIERWOTNE nie biorą aktywnego udziału w biochemicznych procesach gojenia się rany, nie należą więc do grupy opatrunków aktywnych. Przykładane bezpośrednio do powierzchni rany, zapewniają wilgotne środowisko sprzyjające jej gojeniu. Dzielą się na PROSTE (nie zawierające dodatków) i ZŁOŻONE (z dodatkiem antyseptyków). Niektóre (w postaci płytki, żelu, pasty lub proszku) nie posiadają zewnętrznej warstwy przyklepnej, więc wymagają dodatkowego pokrycia opatrunkiem wtórnym, zapewniającym ranie zewnętrzną ochronę i prawidłowe umocowanie.